

EDITORIAL

DIVERGENȚE ÎN CONVERGENȚA EVOLUȚIEI LUMII CONTEMPORANE

Schimbările fundamentale din mediul de securitate actual și dinamica evenimentelor majore din planul securității globale ne arată că actualul model de organizare a lumii a ajuns într-un punct care implică transformări de esență. Tranziția de la un model la altul se face cu mare greutate, în condițiile în care interesele actorilor de referință, fie ei statali sau nonstatali, sunt profund divergente.

Trei puncte fierbinți pe harta lumii, generate de conflictul din Ucraina, de Statul Islamic și de referendumul organizat în Grecia pentru acceptarea sau nu de către populația acestei țări a măsurilor de austeritate impuse de Troică (Fondul Monetar Internațional, Banca Centrală Europeană și Uniunea Europeană), reprezintă semne ale trecerii către un posibil nou model de organizare a lumii. Marea încercare a actualului model sistemic este dată de capacitatea/incapacitatea acestuia de a evita violența sub forma ei cea mai gravă: războiul.

Criza ucraineană reprezintă o denunțare flagrantă a ordinii sistemice post-Război Rece. Rusia, prin acțiunile pe care le desfășoară și prin mijloacele folosite, este pornită să schimbe modelul actual de organizare și de conducere a lumii și să obțină un loc privilegiat în cadrul acestuia. Prin anexarea Peninsulei Crimeea și destabilizarea estului Ucrainei, Federația Rusă urmărește nu numai să împiedice orientarea către UE și NATO a acestei țări, ci, în același timp, își argumentează, construiește și consolidează un alt rol geopolitic, care să-i permită proiectarea forțelor proprii spre sud, în Marea Mediterană și mai departe.

Criza ucraineană a ajuns azi într-un punct extrem de sensibil în care nu este exclusă posibilitatea/probabilitatea unui război între actorii implicați, dar, deopotrivă, sunt deschise perspective privind soluționarea pașnică. Dacă se încheie prin război, atunci se verifică realitatea istorică că întotdeauna în sistemul westphalian ordinea sistemică a fost schimbată prin război. Dacă se încheie pașnic, atunci avem de a face cu o achiziție teoretică extrem de importantă, anume că, în era nucleară, o gestiune rațională a crizelor sistemice poate evita războiul hegemonic de schimbare a ordinii globale.

Pe de altă parte, perpetuarea unei stări de neîncredere și ură interconfesională într-un areal geopolitic afectat de numeroase conflicte, Orientul Mijlociu, precum și promovarea unor politici interne discreționare de către guvernele de la Damasc și Bagdad au alimentat tensiunile existente între diversele comunități etnico-religioase, disensiunile dintre sunniți și șiiți manifestându-se cel mai intens, cu impact puternic la nivel regional. Frământările intense din ultimii ani din Siria și Irak au generat viduri socio-politice și de securitate ce au constituit un teren fertil pentru manifestarea și dezvoltarea rapidă a militantismului jihadist sunnit, care a găsit sprijin important în cadrul unor comunități locale, dominate de sentimente ostile la adresa puterii. Cel mai notabil caz în acest context este apariția și evoluția „Statului Islamic din Irak și Levant”.

Extinderea rapidă a zonei de acțiune a Statului Islamic pe teritoriile irakian și sirian a fost potențată de gradul ridicat de instabilitate regională și de incapacitatea celor două state-națiune de a exercita controlul în interiorul propriilor granițe. Exploatând și exacerbând astfel de condiții, Statul Islamic a fost capabil să-și consolideze puterea militară, să atragă numeroși adepți și un număr foarte mare de luptători străini de diverse naționalități, acaparând, în același timp, resurse materiale și financiare imense care îi permit să atenteze la contestata fundație a ordinii sistemice globale.

Criza din Grecia contribuie la șubrezirea arhitecturii sistemului financiar internațional și la amplificarea problemelor de tip sistemic ale lumii contemporane. Astăzi nu se mai poate discuta de o criză financiară obișnuită, de tipul celor prin care a trecut Grecia de-a lungul istoriei sale după câștigarea

independenței față de Imperiul Otoman în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Această criză a fost amplificată și de decizia conducătorilor de la Atena de a apela la o formă a democrației directe, prin convocarea și organizarea unui referendum, dar și de rezultatele acestuia, care pot arunca Uniunea Europeană, în particular, și lumea, în general, într-o situație fără precedent dacă nu se încearcă găsirea unei soluții acceptabile pentru toate părțile.

Practic, respingerea de către poporul elen a măsurilor de austeritate impuse de creditorii internaționali nu înseamnă automat ieșirea Greciei din Uniunea Europeană sau din zona euro, însă, cu siguranță, obligă sistemul financiar global la restructurarea datoriilor suverane ale statelor și la împărțirea poverii acestora între creditori și debitori. Altfel, cutia Pandorei fiind deschisă, sistemul financiar va fi obligat să se transforme pentru a nu se prăbuși.

Concluzionând, astfel de evenimente dramatice, precum cele enunțate în acest editorial, ne arată că avem de a face cu o evoluție sistemică extrem de incertă, în care ordinea globală existentă este puternic contestată, iar actorii importanți ai scenei relațiilor internaționale doresc schimbarea acesteia.

Colonel lector univ.dr. Alexandru STOICA

